

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

ЗАБАРОВСЬКОЇ Світлани Миколаївни

«Емоційна компетентність як чинник психологічного добробуту особистості»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 053 – психологія.

На тлі тривалої воєнної травматизації, яку переживають мешканці України, тематика психологічного добробуту стає все більш затребуваною. За нашими даними, людина може не лише прагнути, а й досягати психологічного добробуту під час війни. І хоча цей сьогоdnішній добробут не завжди дуже стійкий, але повнота функціонування переживається виразніше, інтенсивніше, ніж будь-коли. Обрана дисертанткою тема емоційної компетентності як чинника добробуту цілком відповідає соціальному запиту на відновлення особистості, підвищення якості її життя.

Наукова новизна дисертації, що рецензується, обумовлена розумінням психологічного добробуту як складного багатокomпонентного феномену. Дисертантка докладно проаналізувала і систематизувала об'єктивні і суб'єктивні чинники добробуту, що дало змогу виділити емоційну компетентність як його базовий, основний чинник.

У структурі такого недостатньо дослідженого психологічного конструкта як емоційна компетентність виділено когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти, які проявляються інтра- та інтерпсихологічно. Дисертантці вдалося показати специфіку емоційної компетентності порівняно з емоційним інтелектом.

Цінність роботи підвищується завдяки розробці і стандартизації нового україномовного діагностичного опитувальника з визначення психологічного добробуту як інтегрованого стану. Адже вітчизняні науковці дійсно відчувають гострий дефіцит надійного і зручного діагностичного інструментарію. Тому сміливість дисертантки, її ретельність хочеться привітати.

Науковий підхід, що синтезує, об'єднує гедоністичні та евдемоністичні контексти психологічного добробуту, слід всіляко підтримати. Переконливим є визначення загального показника психологічного добробуту завдяки шкалам методики «Задоволеність життям», «Позитивні емоції», «Ставлення до себе», «Ставлення до оточуючих», «Уявлення про майбутнє», «Наявність соціальної підтримки», «Життєві цілі», «Здатність до саморегуляції».

Важливим є концептуальне обґрунтування дизайну нової методики, перевірка виділених психометричних параметрів, валідності, що потребувало застосування низки стандартизованих опитувальників. Наочно показано відповідні етапи валідизації і стандартизації авторської методики, її ретестової надійності, однорідності завдань, узгодженості шкал, що свідчить про дослідницьку компетентність дисертантки, її обдарованість як психолога-дослідника.

Самостійне значення має виявлення зв'язку емоційної компетентності з рівнем психологічного добробуту та якістю життя. Адже визначено позитивні кореляції між емоційною компетентністю, рівнем психологічного добробуту і задоволеністю життя.

Саме тому викликає зацікавлення зона найближчого розвитку емоційної компетентності людини. Вона, якщо спиратися на дані дослідження, полягає у підвищенні вміння керувати своїми емоціями, зберігати відносний спокій у складних життєвих ситуаціях, а також у активнішому застосуванні емоцій для спрямування діяльності, активізації самомотивування.

Проведений кореляційний і факторний аналіз допоміг виокремити такі вагомні фактори психологічного добробуту як «загальна оцінка якості життя», «емоційна компетентність», «я у майбутньому», «життєвий успіх», «соціальні відносини», «задоволеність життям». Спираючись на ці орієнтири, практичні психологи, психотерапевти, соціальні працівники зможуть ефективніше організувати свою роботу.

Найбільш значущим результатом, отриманим С.М.Заборовською, є її внесок у вітчизняну психодіагностику, оскільки розроблений і

стандартизований авторський опитувальник матиме неабиякий попит і серед науковців, і серед психологів-практиків.

Наголошуючи на безумовній теоретичній і практичній цінності проведеного дослідження, усе ж дозволю собі вказати на деякі недоліки і дискусійні моменти.

1. У теоретичному аналізі хотілося б більше відчувати логіку наукового пошуку, і цьому допомогла би більш продумана хронологічна послідовність звернення до джерел. Тоді відносно нещодавні підходи Фелісії Хапперт (Huppert) чи Роберта Берона (Baron) до психологічного добробуту, не розглядалися б раніше класичних у сфері психологічного здоров'я робіт Марії Ягоди (Jagoda), надрукованих за півстоліття до того.

2. Думаю, що у розробленій дисертанткою моделі чинників психологічного добробуту психічне здоров'я доцільно було б замінити на психологічне. Якщо ж залишити психічне здоров'я, тоді схему логічно було б доповнити ще й здоров'ям соматичним, і відповідно медичний контекст превалював би над психологічним.

3. Бажано було б дещо скоротити перший і другий розділи за рахунок більш глибокого рівня узагальнень, а підрозділ 2.2., присвячений розвитку емоційної компетентності в онтогенезі, взагалі зняти, оскільки його зміст не пов'язаний з подальшим емпіричним дослідженням. Більшої самостійності і сміливіших узагальнень потребують і висновки після кожного розділу.

4. Думається, що при оформленні роботи не варто залишати певні сторінки, на яких розміщені діаграми, напівпустими. Краще було би зменшувати розміри рисунків і схем, віддаючи перевагу інтерпретаційній складовій, тобто авторському тексту. Також бажано надалі уникати змістових повторень, які, на жаль, зустрічаються у тексті.

У численних публікаціях дисертантки, серед яких 5 основних, надрукованих у фахових виданнях, і 10 апробаційних, викладено основний

зміст дисертації, акцентовано ключові ідеї, представлено результати емпіричного дослідження.

Дисертаційна робота Світлани Миколаївни Забаровської на тему «Емоційна компетентність як чинник психологічного добробуту особистості» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія є самостійним, завершеним дослідженням, має очевидні актуальність, наукову новизну, практичну значущість, відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. про вимоги до оформлення дисертації (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 року), а її авторка, Світлана Миколаївна Забаровська, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 053 Психологія.

Доктор психологічних наук, професор,
дійсний член НАПН України

Т.М.ТИТАРЕНКО

